

ਭਾਰਤ: ਵਿਸ਼ਵ ਸਤਨਪਾਨ ਹਫ਼ਤਾ (1-7 ਅਗਸਤ 2015)

‘ਸਤਨਪਾਨ ਤੇ ਕੰਮਕਾਰ, ਆਓ ਲੇ ਆਈਏ ਇੱਕ ਸਾਰ’

ਭੂਮਿਕਾ

ਸਤਨਪਾਨ (ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣਾ) ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਵਿਕਾਸ, ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਿਰਧਾਰਕ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਰਸਮੀ ਤੇ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਵ-ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅੱਤ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਨਪਾਨ ਅਤੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਖਾਲਾ ਅਤੇ ਯੋਗ ਮਾਹੋਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸੂਤੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ-ਮਾਣ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਵਾਏ।

ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੇ ਮਾਹੋਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਜਣਨ-ਭੂਮਿਕਾ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਲੇਖ 42, ਇਹ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਰਾਹਤ ਲਈ ਯੋਗ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ; ਪਹਿਲਾ ਜਣੇਪਾ ਲਾਭ ਐਕਟ (Maternity Benefit Act) 1961 ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਟੇਟ ਬੀਮਾ ਐਕਟ (Employees State Insurance Act) 1948। ਛੇਵੇਂ ਪੇ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਮੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ 2013 ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ -6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 6000/- ਜਣੇਪਾ ਸਹਿਯੋਗ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਤਨਪਾਨ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ **“ਸਤਨਪਾਨ ਤੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ, ਆਓ ਲੈ ਆਈਏ ਇੱਕ ਸਾਰ”** ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦੁਬਾਰਾ ਤੋਂ 1993 ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵ ਸਤਨਪਾਨ ਹਫ਼ਤੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗਪੂਰਨ ਮਾਹੋਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਦੇਸ਼

1. ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਦਾਨ ਬਾਰੇ ਲੋੜਵੰਦ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਖ਼ਤ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣੀ।
2. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਅਤੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ।
3. ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਾਹੋਲ ਵਿੱਚ ਜੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਵਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਨਪਾਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਣ।
4. ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਲਈ ਸਤਨਪਾਨ ਸਹਿਯੋਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਲ ਦੇਣਾ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਪਰਾਲੇ

ਵਿਸ਼ਵ ਲੇਬਰ ਸੰਸਥਾ (ILO) ਵੱਲੋਂ 4 ਜੂਨ 1952 ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਜਨਰਲ ਕਾਨਫਰੇਂਸ ਵਿੱਚ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ (Maternity Protection recommendations) 1952 ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਸਦੇ ਅਧੀਨ 12 ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸੂਤੀ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਨਰਸਿੰਗ ਬ੍ਰੇਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸੰਨ 2000 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੂਤੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ 14 ਹਫ਼ਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ 18 ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਦੋਨੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

ਮੁਨੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ 1979 ਵਿੱਚ CEDAW ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। 1989 ਵਿੱਚ CRC ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਣੇਪੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਦ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਂਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁੱਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

1990 ਅਤੇ 2005 ਦੌਰਾਨ ਦੇ Innocenti Declarations ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦਾ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਚਾਰ ਟੀਚੇ ਮਿੱਥੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੌਥਾ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਹਿਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ 2002 ਵਿੱਚ ਆਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਵ-ਜੰਮੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਅਤੇ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕੰਮ-ਕਾਰੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਬਣਾ ਸਕਣ।

ਕੰਮ-ਕਾਜ ਅਤੇ ਸਤਨਪਾਨ ਵਿੱਚ ਤਾਲ-ਮੇਲ:

ਸਤਨਪਾਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਸਤਨਪਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਦਰ 22% ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਵਲ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣਾ ਦਸਤ ਅਤੇ ਨਿਮੋਨੀਆ ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੋਗ ਅਤੇ ਮੌਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮੋਟਾਪੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ, ਬੌਧਿਕ ਬਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਂਵਾ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗਪੂਰਨ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਮਾਹੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ:

ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਔਰਤ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਘਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣਾ ਉਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ

ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਇਕ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਮਹਿਲਾਂ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਨਿਰੋਲ ਸਤਨਪਾਨ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸੱਕਣ ਲਈ, ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅੱਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉਪਯੁਕਤ ਮਾਹੋਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਇੱਕਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਮੁੱਢਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੇਤ, ਗਲੀਆਂ-ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਜਗਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ, ਹਸਪਤਾਲ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੋਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਂਵਾ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗਪੂਰਨ ਮਾਹੋਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ- ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ।

ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਵ, ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਸਹਿਤ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾ ਸਕੇ। ਸਥਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਕਰੈਚ ਬਣਾਉਣੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਂਵਾ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਿਤਾ ਸਕਣ। ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਅਲਗ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਲਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਥਾਂ ਮੁੱਹਣੀਆ ਕਰਾਉਣੀ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਮਾਜ, ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਿਯਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਫਲ ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਅੱਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ, ਪਰਿਵਾਰਵਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਬਨਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਇੱਕ ਸੱਟਡੀ ਦੌਰਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਮਾਂ ਦੀ

ਸ਼ਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੱਟਡੀ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਗਰਭ ਮਗਰੋਂ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਉਨਾਂ ਪੱਕੇ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਸਕਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਸੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਫੇਰਬਦਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਵਿਟਜਰਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਚਣ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਕਰਾਤਮਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਟਰਕੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਯੁਕਤ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਸਫਲ ਸਤਨਪਾਨ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਕਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸੱਟਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੜ ਵਾਚਣ ਤੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਿਯੋਗ, ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਫਲ ਸਤਨਪਾਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਫੈਕਟਰੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਰਸਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜਗਾਂ, ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਤਨਪਾਨ ਦੀ ਅਵਦੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸੁੱਰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਥਾਨ?

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਣੇਪਾ ਲਾਭ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਜਣੇਪਾ ਲਾਭ ਐਕਟ (Maternity Benefit Act) 1961 ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪਛਾਣੇ ਗਏ। ਇਹ ਐਕਟ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਿਕ, ਵਾਪਾਰਿਕ, ਖੇਤੀ ਆਦਿ ਅਦਾਰੇ ਇਸ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ 15 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਕੰਮ ਦੇ ਟਾਈਮ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਬਰੇਕ ਲੈ ਸਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਐਕਟ ਸੀਮਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਰਫ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਲੇ ਤੱਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹਨ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹਲੇ ਤੱਕ ਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਹਲੇ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁੱਰਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਵੇਹਲਣਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਮਾਂਵਾ ਦੀ ਗਰਭ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੂਤੀ ਦੇ ਝੱਟ ਮਗਰੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਪੂਰਣ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜਗਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਅਵੇਹਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮਾਂ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਵਾ ਪਾਣਾ ਅਤੇ

ਸਤਨਪਾਨ ਦੀ ਨਿਰੋਲਤਾ ਰੱਖ ਪਾਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2008, ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇਵੇ ਪੇ ਕਮੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਸਹਿਤ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ (Child Care Leave) ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਜਣੇਪਾ ਲਾਭ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਮਾਂ ਦਾ ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ 120 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧਾ ਕੇ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਫਾਇਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਮਾਂਵਾਂ ਵਿੱਚ

ਬਹੁਤ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

World Breastfeeding Trends Initiative (WBTi) ਵੱਲੋਂ 2008, 2012 ਅਤੇ 2015 ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਣੇਪੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ। ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 90% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਵਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੂਤੀ ਲਾਭ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਭ ਪਾਤਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ/ਵੇਤਨ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਕਰੈਚ ਅਤੇ ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਯੋਗ ਜਗਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨਰਸਿੰਗ ਬਰੇਕਸ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਤੇ

ਸਿਹਤ ਲਈ ਕੁੱਝ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ICDS ਦੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਕਾਫੀ ਫੇਰ ਬਦਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਨੂੰ ਆਏ 2 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਹਾਲੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਔਹਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਤਨਪਾਨ ਦੀ ਦਰ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਖਾਸ ਵਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਦੀ ਦਰ 40.5% (DLHS-3) ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰੋਲ ਸਤਨਪਾਨ ਦੀ ਦਰ 46.8% (DLHS-3) ਤੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਈ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਮਿਲਣਾ, ਨਾਕਾਫੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਾਦ ਸਾਮਗਰੀ ਦਾ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਪ੍ਰਚਾਰ।

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਉਪਾਅ

ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

- ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ।
- ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ 2013 ਅਧੀਨ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਅਗਰ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉੱਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣੀ।
- Maternity Benefit Act 1961 ਦੀ ਸਹੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਵਕਾਲਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।
- ਆਪਣੇ ਲੋਕਲ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ।
- ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮਕਾਜ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਨਤਕ ਰੈਲੀ ਕੱਢਣੀ।
- ਮੁੱਖ-ਮੰਤਰੀ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ, ਸਤਨਪਾਨ ਲਈ ਬਰੇਕਸ, ਕੰਮ-ਕਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹੋਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਣਾ।
- ਵਿਸ਼ਵ ਸਤਨਪਾਨ ਹਫਤਾ 2015 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕਤਾਲਈ ਮੀਡੀਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ।
- ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਜੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮਾਹੋਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ।
- Maternity Benefits Act 1961 ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ।

ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ bpni@bpni.org ਤੇ ਭੇਜੋ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਤਨਪਾਨ ਹਫਤੇ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਨਾਮਾਂਕਣ ਕਰੋ।

ਬੀ.ਪੀ.ਐਨ.ਆਈ. (BPNI) ਕੀ ਹੈ ?

BPNI ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ, ਆਜਾਦ, ਬਿਨਾਂ ਨਫੇ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਵਜੰਮੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਤਨਪਾਨ ਅਤੇ ਉੱਚਿਤ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। BPNI ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ, ਸਿੱਖਿਆ, ਟਰੇਨਿੰਗ, ਵਕਾਲਤ ਅਤੇ IMS Act ਦੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। BPNI ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਸੰਗਠਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ WABA ਅਤੇ IBFAN ਲਈ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਰਿਜ਼ਨਲ ਕੋਰਦਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

BPNI ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਨੀਤੀ

BPNI ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੈਤਿਕ ਤੇ ਅਨੁਦਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਕ ਮੱਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। BPNI ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਾਦ ਪਦਾਰਥ, ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ, ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਦੁੱਧ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਜਾਂ IMS ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਦਾਨ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

This document has been prepared as a translated version of original Information Brochure released by BPNI in English.

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ BPNI ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਬਰੋਚਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਹੈ।

Translated & Compiled by :- Dr. Sumeet Singh, MD

Reviewed & Edited by :- Harsimran Singh

Breastfeeding Promotion Network of India (BPNI)

Asia Regional Coordinating Office for IBFAN
South Asia Regional Focal Point for WABA

Address :- BP-33, Pitampura, Delhi 110 034. Tel: +91-11-27343608, 42683059.
Tel/Fax: +91-11-27343606. Email: bpni.org. Website: www.bpni.org

ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਖਾਲਾ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਾਜੀ ਮਹਿਲਾਂ ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਅਤੇ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਨਪਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜਰੂਰਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਭਾਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਇਹ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਪਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਇਹੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਵਿਧਾ ਹਰ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਰਵਨੀਤ ਕੌਰ

ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ,
ਪੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਐਸ.